

LISABONOS DEKLARACIJA

Jaunuolių požiūris į inkluzinę švietimo sistemą

2007 metų rugsėjo 17 d. Portugalijai pirmininkaujant Europos Sąjungai, Portugalijos švietimo ministerija drauge su Europos specialiojo ugdymo agentūra surengė tarptautinį sąskrydį: „Jaunimo požiūris į įvairovę švietimo sistemoje“.

Pasiūlymai, dėl kurių susitarė specialiųjų ugdymosi poreikių turintys jaunuoliai, atvykę iš 29 valstybių¹, besimokantys vidurinėse, profesinėse ir aukštosiose mokyklose tapo pagrindu dokumento „Lisabonos deklaracija – jaunuolių požiūris į inkluzinę švietimo sistemą“. Šioje deklaracijoje atsispindi plenarinėje sesijoje, vykusioje Lisabonos Assembleia da República rūmuose jaunuolių išreikštos nuostatos į savo teises, kylančias problemas, poreikius ir rekomendacijos politikams, siekiant užtikrinti sėkmingą mokymąsi inkluzinio ugdymo sistemoje.

Ši deklaracija papildo sąrašą jau priimtų oficialių Europos ir tarptautinių dokumentų, susijusių su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų švietimu: „Tarybos rezoliucija dėl neįgalių vaikų ir jaunuolių integracijos į įprastą švietimo sistemą“ (EK, 1990); „Salamankos deklaracija ir Veiksmų planas dėl specialiųjų ugdymosi poreikių asmenų švietimo tobulinimo“ (UNESCO, 1994); „Liuksemburgo chartija“ (Helios programa, 1996); „Tarybos rezoliucija dėl užtikrinimo lygių galimybių neįgaliems mokiniams ir studentams“ (EK, 2003); „Neįgaliųjų teisių konvencija“ (Jungtinės Tautos, 2006).

1. Jaunuoliai šitaip apibrėžė savo TEISES:

- Mes turime teisę būti gerbiami ir nepatirti diskriminacijos. Mes nenorime galesčio; mes norime, kad mus gerbtų kaip būsimuosius suaugusiuosius, kurie turės dirbti ir gyventi įprastoje aplinkoje.
- Mes turime teisę turėti tokias pačias galimybes kaip ir visi kiti, tik mums dar reikia ir pagalbos, atitinkančios mūsų poreikius. Nė vieno asmens poreikiai neturėtų būti ignoruojami.
- Mes turime teisę patys priimti sprendimus ir pasirinkti. Į mūsų balsus turi būti įsiklausoma.
- Mes turime teisę gyventi savarankiškai. Mes taip pat norime kurti šeimas ir kad mūsų gyvenamieji būstai būtų pritaikyti mūsų poreikiams. Daugelis mūsų svajoja studijuoti universitete. Mes taip pat trokštame dirbti ir nenorime būti atskirti nuo žmonių, neturinčių neįgalumo.
- Kiekvienas visuomenės narys turi suprasti mūsų poreikius ir gerbti mūsų teises.

2. Jaunuoliai paminėjo tuos TEIGIAMUS POKYČIUS, kurie jau yra įvykę švietimo sistemoje ir kuriuos patys patyrė:

- Mokydamiesi mes gavome gana nemažai pagalbos, tačiau šiuo požiūriu švietimo sistema turėtų dar labiau tobulėti.
- Neįgaliesiems vis lengviau patekti į įvairius pastatus. O mobilumo ir aplinkos prieinamumo neįgaliesiems klausimai vis dažniau tampa viešų diskusijų objektu.
- Visuomenė vis dažniau pastebi neįgaliųjų problemas.
- Kompiuterinės technologijos tobulėja ir puikiai parengtos knygos skaitmeninėse

¹ Airija, Austrija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Islandija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Norvegija, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Vengrija ir Vokietija.

laikmenose tampa prieinamos neįgaliesiems.

3. Jaunuoliai išskyrė šiuos UŽDAVINIUS ir POREIKIUS:

- Skirtingi žmonės turi skirtingų aplinkos prieinamumo poreikių. Švietimo sistemos ir veiklos visuomenėje prieinamumas yra susijęs su įvairių specialiųjų ugdymosi poreikių patenkinimo aspektais, kaip antai:
 - Per pamokas ir egzaminus kai kuriems iš mūsų reikia daugiau laiko užduotims atlikti;
 - Kartais mokyklose mums prireikia asmeninių asistentų pagalbos;
 - Mes turime turėti galimybę naudotis mūsų poreikiams pritaikyta mokomąja medžiaga, kad ugdymo procese galėtume dalyvauti kartu su savo klasės draugais.
- Kartais mokomųjų dalykų pasirinkimo laisvę riboja nepakankamas pastatų, technologijų ir mokomosios medžiagos prieinamumas (trūksta tinkamos įrangos, knygų).
- Mums reikia mokytis tų dalykų ir įgyti tokių įgūdžių, kurie bus išties reikalingi mūsų gyvenime ateityje.
- Dar besimokant mokykloje mums reikėtų gerų konsultantų, galinčių paaiškinti, kokių savirealizacijos galimybių turime ateityje priklausomai nuo kiekvieno mūsų individualių poreikių.
- Žmonės vis dar per mažai žino apie neįgalumą. Vis dar esama mokytojų, mokinių ir tėvų, turinčių negatyvią nuostatą neįgaliųjų atžvilgiu. Įgalūs žmonės turėtų žinoti, kad jie tiesiog gali kreiptis į neįgalųjį ir paklausti, ar jam reikalinga pagalba.

4. Jaunuolių požiūris į INKLIUZINĮ UGDYMĄ:

- Labai svarbu, kad kiekvienas asmuo galėtų pasirinkti, kurioje ugdymo įstaigoje jis nori įgyti išsilavinimą pagal savo gebėjimus.
- Inkliuzinis ugdymas yra geriausias pasirinkimas, jei vyksta mums tinkamomis sąlygomis. Tai reiškia, kad mums yra teikiama reikiama pagalba, skiriami reikiami išteklių, su mumis dirba pasirengę mokytojai. Mokytojai turėtų turėti noro, motyvacijos ir iš tikrųjų gerai suprasti mūsų poreikius. Jie privalo būti tinkamai parengti, tartis su mumis ir derinti savo veiksmus visu mokyklinio gyvenimo laikotarpiu.
- Inkliuzinis ugdymas, mūsų manymu, turi daug privalumų: mes įgyjame daugiau socialinių įgūdžių ir gyvenimo patirties; mes išmokstame tvarkytis realiame pasaulyje; mes bendraujame ne tik su draugais, turinčiais specialiųjų poreikių.
- Inkliuzinis ugdymas, kai mokiniams teikiama individuali pagalba yra geriausias rengimosi studijoms būdas. O specializuoti centrai labai padėtų, jeigu tinkamu būdu informuotų universitetus apie pritaikymus ir pagalbą, kurios mums gali prireikti.
- Inkliuzinė švietimo sistema praturtina kiekvieną iš mūsų ir mus visus.

Jaunuoliai REZIUMAVO:

Mes patys esame savosios ateities kūrėjai. Visų pirma turime pašalinti kliūtis, slypinčias mumyse ir kitų neįgaliųjų vidiniame pasaulyje. Mes turime pakilti virš savojo neįgalumo – tuomet ir viso pasaulio požiūris į mus pasikeis į gerąją pusę.

Lisabona, 2007 metų rugsėjis

Šio dokumento leidybą rėmė valstybės Agentūros narės ir Europos Komisijos generalinis švietimo ir kultūros departamento generalinis direktoratas
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm

